

LUEMINUT-tiedosto

CD-ROM Lauri Luuranko

versio 1.0

JOHDANTO

Helsinki Median julkaisemia CD-kirjoja on saatavana kaikista hyvinvarustetuista kirjakaupoista. Lisätietoja saat asiakaspalvelustamme numerosta (09) 120 671

YLEISTÄ TÄSTÄ LUEMINUT-TIEDOSTOSTA

Tämä tiedosto sisältää tietoja, joiden avulla voit ratkaista useimmat multimediatuotteiden käyttöön liittyvät ongelmat. Jos sinulla on ongelmia tuotteen *CD-ROM Lauri Luuranko* käytössä, katso ensin, löydätkö ongelmaasi liittyvän aiheen tiedoston alussa olevasta sisällysluettelosta. Jos ongelma ei ratkea tässä tiedostossa olevien ohjeiden avulla, ota yhteys tekniseen tukeemme. Kirjoita ennen puhelua muistiin kaikki ongelmaasi liittyvät virheilmoitukset ja tietokoneesi tekniset tiedot, kuten koneen merkki ja malli, käyttöjärjestelmän versio, näytönohjaimen ja äänikortin tyyppi jne.

Teknisen tuen puhelinumero on 0600 – 9 – 2050

Tekninen tuki palvelee arkisin klo 08.00 – 19.00

Tukipuhelun hinta on 3,30 markkaa/minuutti + paikallispuhelumaksu

Voit selata tätä tiedostoa **Page Up**- ja **Page Down** -näppäimillä tai napsauttamalla hiirellä ikkunan oikeassa reunassa olevan pystysuoran vierityspalkin nuolipainikkeita. Voit tulostaa tämän tiedoston valitsemalla **Tiedosto**-valikosta (File) vaihtoehdon **Tulosta...** (Print...).

Lisää ohjeita *CD-ROM Lauri Luurankon* kaikkien ominaisuuksien käytöstä löydät itse ohjelmasta napsauttamalla ohjelmaikkunan vasemmassa reunassa olevaa **Tietoja tästä levystä** -kuvaketta. Valitsemalla tämän jälkeen vaihtoehdon **Tekniset ohjeet** saat lisäohjeita ongelmien ratkaisemiseksi. (Tässä ohjeaiheessa on myös kertaus tämän tiedoston pääkohdista).

Huomautus: Tämä tuote vaatii toimiakseen *QuickTime for Windows* -ohjelman. Jos tuotteen animaatiot eivät näy tai jos tuote ei käynnisty lainkaan, asenna tuote uudelleen. Valitse asennuksen yhteydessä myös *QuickTime for Windows* -ohjelman asennus, ellei tehnyt niin ensimmäisellä kerralla. Jos *QuickTime* kuitenkin on asennettu oikein, katso lisätietoja tämän *LUEMINUT*-tiedoston kohdasta 4.

SISÄLLYSLUETTELO

Tässä tiedostossa on tietoja seuraavista aiheista:

1. CD-ROM-ongelmat

- 1.1. CD-levyjen käsittely
- 1.2. CD-asemien ongelmia

2. Yleistä asennuksesta ja asennuksen purkamisesta

- 2.1. Laitteistovaatimukset
- 2.2. Aloitus

- 2.3. Jos *CD-ROM Lauri Luuranko* ei käynnisty
- 2.4. Virheilmoitus asennuksen aikana
- 2.5. *Lauri Luuranko* -ohjelman käynnistäminen
- 2.6. Asennuksen purkaminen

3. Yleistä näytöistä

- 3.1. Näytön tarkkuus
- 3.2. Kuvat näkyvät mustavalkoisina
- 3.3. Kuvat eivät näy kokonaan

4. Näyttöön liittyvät ongelmat

- 4.1. Yleisiä ongelmia
- 4.2. Animaatioihin liittyviä ongelmia
 - 4.2.1. Näytön värimäärän tarkistus
 - 4.2.2. Näyttöohjaimen kiihdytysasetusten tarkistus
 - 4.2.3. Näyttöajurin vaihto

5. Äänentoistoon liittyvät ongelmat

- 5.1. Ääni ei kuulu
- 5.2. Äänen pakkausajurit
- 5.3. Ääni on vääristynyt tai säröinen
- 5.4. Ääni kuuluu liian hiljaa

6. Muisti ei riitä tai ohjelma toimii hitaasti

7. Tulostus

1. CD-ROM-ONGELMIA

1.1. CD-levyjen käsittely

CD-levyt vahingoittuvat varsin helposti, jos niitä käsitellään huolimattomasti. Vioilla on paljon suurempi vaikutus digitaalista informaatiota sisältäviin CD-levyihin kuin ääni-CD-levyihin. Likainen tai vahingoittunut CD-levy toimii luultavasti väärin tai lakkaa toimimasta. CD-asemien nopeuden kasvaessa ongelma tulee yhä useammin esille.

Levyn pinta likaantuu ja naarmuuntuu helposti. Suojataksesi tietoja naarmuilta, sormenjäljiltä, pölyltä ja tahroilta vältä koskettamasta levyn alapuolta äläkä aseta levyä ilman suojusta kovalle alustalle.

Jos CD-levy likaantuu, puhdista se pehmeällä pyyhkeellä, joka on kostutettu CD-levyjen puhdistusaineella tai etyylialkoholilla. Älä käytä puhdistukseen tinneriä, lakkabensiiniä, LP-levyjen puhdistusaineita tai muita aineita, jotka saattavat vahingoittaa levyn pintaa.

Älä jätä CD-levyjä suoraan auringonpaisteeseen tai paikkaan, jossa on kuumaa tai kosteaa. CD-levyille suositellut varastointiolosuhteet ovat:

Lämpötila: 10 – 50 C
Suhteellinen kosteus: 10 – 80 %

1.2. CD-asemien ongelmia

Jos *Lauri Luuranko* ei löydä CD-levyltä tarvitsemiaan tiedostoja, näytölle tulee ilmoitus, jossa sinua pyydetään valitsemaan CD-asema, josta ohjelman tiedostot löytyvät. Selvittääksesi, mistä ongelma aiheutuu, toimi

seuraavasti:

1. Tarkista, että *CD-ROM Lauri Luuranko* on asetettu oikein CD-asemaan.
2. Tarkista, että *Lauri Luuranko* etsii CD-asemaa oikeasta paikasta. CD-aseman tunnuskirjain on saattanut muuttua järjestelmämuutoksen seurauksena. Jos esimerkiksi olet lisännyt RAM-levyn tai jonkin muun laitteen tietokoneeseen, *Lauri Luuranko* ei enää löydä CD-asemaa.
3. Jos tietokoneessa on ulkoinen CD-asema, tarkista, että se on kytketty päälle ja liitetty tietokoneeseen. Katso tarvittaessa lisätietoja CD-aseman käsikirjoista.
4. Tarkista, että CD-asema on MPC-yhteensopiva ja vähintään kaksinkertaisen nopeuden asema.

Jos *CD-ROM Lauri Luuranko* -levy värähtelee tai pitää outoa ääntä pyöriessään, ota yhteys tekniseen tukeen, jonka yhteystiedot ovat tämän tiedoston alussa.

Jos näyttöön tulee virheilmoitus, joka kertoo ongelmista levyn luvussa, puhdista levy ja yritä sitten uudelleen. Muista myös käynnistää ohjelma uudelleen.

2. YLEISTÄ ASENNUKSESTA JA ASENNUKSEN PURKAMISESTA

2.1. Laitteistovaatimukset

Lauri Luuranko -ohjelman käyttäminen edellyttää multimediatietokonetta, jossa on vähintään seuraavat ominaisuudet:

Multimedia-PC, jossa on vähintään 66 MHz:n 486DX-prosessori, 16 megatavua RAM-muistia, MPC-yhteensopiva 2-nopeuksinen CD-asema, äänikortti, hiiri, 256 värin SVGA-näyttö, kaiuttimet tai kuulokkeet sekä Microsoft Windows® 95.

2.2. Aloitus

1. Aseta *CD-ROM Lauri Luuranko* tietokoneesi CD-asemaan.
2. Asennusohjelma käynnistyy automaattisesti. Jos näin tapahtuu, siirry kohtaan 4. Jos näin ei tapahdu, paina ensin **Ctrl + Esc** -näppäimiä, sen jälkeen **R**-näppäintä ja siirry kohtaan 3.
3. Kirjoita näyttöön tulevan valintaikkunan tekstiruutuun komento `d:\asenna` (missä **d** on tietokoneesi CD-aseman tunnus) ja valitse **OK** tai paina **Enter**.
4. Noudata näyttöön tulevia ohjeita.
5. Asennusohjelma luo ohjelman käynnistyskuvakkeen Windowsin ohjelmaryhmään *Helsinki Media*.
6. Käynnistä ohjelma kaksoisnapsauttamalla sen käynnistyskuvaketta.

2.3. Jos *CD-ROM Lauri Luuranko* ei käynnisty...

Lauri Luuranko edellyttää, että tietokoneeseen on asennettu äänikortti. Kaikissa animaatioissa ääni ja kuva on tahdistettu. Sen vuoksi *Lauri Luuranko* ei toimi ilman äänikorttia. Tarkista, että tietokoneeseesi on asennettu äänikortti ja sen ajurit.

Tarkista myös, ettei WinG-ajureita ole asennettu sekä Windows- että Windows\system-hakemistoon. Niiden pitäisi olla asennettuina vain Windows\system-hakemistoon. Jos ajuritiedostoja on Windows-hakemistossa, poista ne sieltä. Tiedostot ovat seuraavat:

```
wing.dll      wing32.dll   wingde.dll
wingdib.driv  wingpal.wnd
```

Käynnistä tämän jälkeen tietokone uudelleen ja aloita *Lauri Luuranko* uudelleen.

2.4. Virheilmoitus asennuksen aikana

Jos asennusohjelma keskeytyy ja näyttöön tulee virheilmoitus, varmista, että käytössä ei ole mitään muita ohjelmia *Lauri Luurangon* lisäksi. Tämän voit tarkistaa painamalla **Alt**-näppäintä ja **sarkainta**.

2.5. Lauri Luuranko -ohjelman käynnistäminen

CD-ROM *Lauri Luuranko* käyttää Windows 95:n AutoPlay-toimintoa, jolla asennusohjelma käynnistyy automaattisesti, kun levy asetetaan CD-asemaan. *Lauri Luuranko* myös käynnistyy automaattisesti, kun levy asetetaan asemaan uudelleen asennuksen jälkeen. Jos asennusohjelma tai itse ohjelma ei käynnisty automaattisesti, kun levy asetetaan CD-asemaan, tarkista, onko AutoPlay-toiminto käytössä, seuraavasti:

1. Valitse **Käynnistä**-valikon **Asetukset**-alivalikosta vaihtoehto **Ohjauspaneeli**.
2. Kaksoisnapsauta *Ohjauspaneelin Järjestelmä*-kuvaketta niin näyttöön tulee *Järjestelmän ominaisuudet* -valintaikkuna.
3. Napsauta **Laitehallinta**-välilehteä ja valitse **CD**-luettelosta tietokoneesi CD-asema.
4. Napsauta näyttöön tulevan valintaikkunan **Asetukset**-välilehteä ja varmista, että vaihtoehto **Automaattinen käynnistäminen** on valittuna.

Jos vaihtoehto **Automaattinen käynnistäminen** on valittu, mutta asennusohjelma ei siitä huolimatta käynnisty automaattisesti, kun asetat *CD-ROM Lauri Luuranko* -levyn tietokoneesi CD-asemaan, voit käynnistää asennusohjelman käsin. Valitse Windowsin **Käynnistä**-valikosta vaihtoehto **Suorita** ja kirjoita näyttöön tulevan valintaikkunan tekstikenttään komento `d:\asenna` (missä **D** on tietokoneesi CD-aseman tunnuskirjain). Valitse sitten **OK** ja noudata näyttöön tulevia ohjeita. Myös itse ohjelman voi käynnistää käsin valitsemalla Windowsin **Käynnistä**-valikon **Helsinki Media** -alivalikosta vaihtoehdon **CD-ROM Lauri Luuranko**. Jos CD-levyjen automaattinen käynnistys ei toimi, ota myös yhteyttä CD-asemasi valmistajaan uusimpien Windows 95 -ajureiden hankkimiseksi.

2.6. Asennuksen purkaminen

CD-ROM *Lauri Luuranko* -levyllä on asennuksen purkuohjelma, jonka kuvakkeen asennusohjelma automaattisesti asentaa Windowsin ohjelmaryhmään *Helsinki Media*. Voit halutessasi poistaa *Lauri Luuranko* -ohjelman tietokoneestasi asennuksen purkuohjelman avulla. Kaksoisnapsauta vain kuvaketta *CD-ROM Lauri Luuranko Asennuksen purku* ja napsauta sitten **Kyllä**-painiketta. Asennuksen purkuohjelma tekee loput.

Jos et löydä asennuksen purkuohjelman kuvaketta, voit poistaa *Lauri Luurangon* asennuksen myös Windowsin *Lisää/poista sovellus* -toiminnolla. Valitse **Käynnistä**-valikon **Asetukset**-alivalikosta vaihtoehto **Ohjauspaneeli**, kaksoisnapsauta **Lisää/poista sovellus** -kuvaketta ja valitse ohjelma, jonka asennuksen haluat poistaa. Napsauta lopuksi **Lisää/Poista**-painiketta ja valitse **Kyllä**.

3. YLEISTÄ NÄYTÖSTÄ

3.1. Näytön tarkkuus

Helsinki Median CD-ROM-kirjat on suunniteltu toimimaan parhaiten 640 x 480 kuvapisteen näyttötarkkuudella. Tällöin niiden työpöytä täyttää koko näytön. Jos näytön tarkkuus on suurempi (esimerkiksi 1024 x 768 kuvapistettä) *Lauri Luuranko* -ohjelman kuvat näkyvät pienempinä. (Ohjelman ikkunaa EI VOI suurentaa koko näytön kokoiseksi, jos näytön tarkkuus on suurempi kuin 640 x 480 kuvapistettä.)

Lauri Luuranko on suunniteltu näyttämään mahdollisimman hyvältä 256 värin näytössä. Voit määrittää näytön käyttämään enemmän kuin 256 väriä (jos tietokoneesi näytönohjain ja sen ajurit tukevat tätä), mutta tällöin

muistia kuluu enemmän ja tietokoneen toiminta saattaa hidastua. Jos näin tapahtuu, palauta näytön värimääräksi 256. Seuraavassa neuvotaan, miten näytön värimääräksi muutetaan 256.

Huomautus: Kirjoita muistiin näytönohjaimen alkuperäiset asetukset ennen muutosten tekemistä. Näin voit tarvittaessa palauttaa alkuperäiset asetukset käyttöön.

1. Valitse **Käynnistä**-valikon **Asetukset**-alivalikosta vaihtoehto **Ohjauspaneeli**.
2. Kaksoisnapsauta **Näyttö**-kuvaketta. Näyttöön tulee *Näyttö: ominaisuudet* -valintaikkuna.
3. Napsauta **Asetukset**-välilehteä.
4. Valitse avattavasta **Colour Palette** -luetteloruudusta vaihtoehto **256**.

3.2. Kuvat näkyvät mustavalkoisina

Eräät näytönohjaimet saattavat näyttää *Lauri Luuranko* -ohjelman kuvat mustavalkoisina. Jos näin tapahtuu, päivitä näyttöajuri. Näyttöajurin uusimman version saat näytönohjaimen valmistajalta tai jälleenmyyjältä.

3.3. Kuvat eivät näy kokonaan

Jotkin näyttöajurit on suunniteltu käyttämään suuria fontteja. Jos tietokoneesi näyttöajuri on tällainen, kaikki ohjelman pääikkunan kuvat eivät näy kokonaan. Voit muuttaa fonttiasetuksen valitsemalla ensin **Käynnistä**-valikon **Asetukset**-alivalikosta vaihtoehdon **Ohjauspaneeli**. Kaksoisnapsauta sitten **Näyttö**-kuvaketta, valitse näyttöön tulevasta valintaikkunasta **Asetukset**-välilehti ja valitse jokin muu vaihtoehto avattavasta **Font size** -luetteloruudusta.

4. NÄYTTÖÖN LIITTYVÄT ONGELMAT

4.1 Yleisiä ongelmia

Jos videot toistuvat nykivästi, tietokoneessasi ei ehkä ole riittävästi muistia tasaisen toiston takaamiseksi. Katso lisätietoja jäljempänä olevasta kohdasta **6**, "Muisti ei riitä tai ohjelma toimii hitaasti". Katso myös ohjeita kohdasta **1.1**, "CD-levyjen käsittely".

QuickTime-animaatiot toistuvat väärässä kohdassa

Joidenkin QuickTimea käyttävien näytönohjainten asetukset ovat sellaiset, että QuickTime-animaatiot toistuvat liian pieninä. Ongelma saattaa poistua vaihtamalla näyttöajuri ensin johonkin toiseen ajuriin ja sitten takaisin alkuperäiseksi ajuriksi. (Huomautus: Jos et tarkasti tiedä, miten tämä tehdään, älä jatka tästä eteenpäin. Ota myös huomioon, että joissakin tapauksissa alkuperäisen näytönohjaimen asetusten palauttaminen tällä tavoin ei onnistu. Tällöin ajurit on palautettava käsin.) Toimi seuraavasti:

1. Valitse **Käynnistä**-valikon **Asetukset**-alivalikosta vaihtoehto **Ohjauspaneeli**.
2. Kaksoisnapsauta **Näyttö**-kuvaketta. Näyttöön tulee *Näyttö: ominaisuudet* -valintaikkuna. Valitse **Asetukset**-välilehti.
3. Sen mukaan, mikä Windows 95 -versio koneessasi on, napsauta **Näytön tyyppi**- tai **Lisäominaisuudet**-painiketta (valintaikkunassa on jompikumpi näistä painikkeista).
4. Valitse sitten (Windows 95 -version mukaan) joko **Sovitin**-välilehti ja **Vaihda**, TAI ylin **Vaihda**-painike.
5. Valitse seuraavaksi vaihtoehto **Näytä kaikki laitteet**.
6. Käytössä oleva ajuri **JA** sen valmistajan nimi näkyvät korostettuina. Kirjoita ne muistiin ennen jatkamista.
7. Valitse **Valmistajat**-luettelon ensimmäisenä oleva vaihtoehto **Standardit näyttötyypit**.
8. Valitse **Mallit**-luettelosta vaihtoehto **Standardi näyttösovitin (VGA)**. Valitse lopuksi **OK**, **Sulje** ja vielä kerran **Sulje**.
9. Windows kehottaa käynnistämään järjestelmän uudelleen. Valitse **Kyllä**.
10. Palauta alkuperäinen näyttöajuri (jonka tiedot kirjoitit muistiin kohdassa **6**) käyttöön tekemällä samat toimet uudelleen.

Jos ongelma ei ratkennut edellä annetuilla ohjeilla, sinun on hankittava päivitetty näyttöajuri tietokoneesi tai sen näyttöohjaimen valmistajalta. Toinen vaihtoehto on yrittää asentaa Microsoftin toimittama korvaava näyttöajuri.

QuickTime™ for Windows 2.1.2

Tämä tuote tarvitsee toimiakseen QuickTime™ for Windows 2.1.2 -ohjelman. Jos *Lauri Luurangon* animaatiot eivät toistu oikein – esimerkiksi aloitusanimaatio ei näy – tarkista seuraavat asiat:

- Käynnistitkö tietokoneen uudelleen *Lauri Luurangon* asennuksen jälkeen? Jos et, käynnistä tietokone uudelleen ennen kuin yrität käynnistää *Lauri Luurangon*.
- Valitsitko QuickTime™ for Windows -ohjelman vanhat versiot poistettaviksi QuickTime™ -asennuksen yhteydessä? Jos et, käynnistä *CD-ROM Lauri Luurangon* asennusohjelma uudelleen ja kun QuickTime™ -asennusohjelma käynnistyy, valitse kaikki QuickTimen™ vanhat versiot poistettaviksi, kun asennusohjelma sitä kysyy.
- Jos et valinnut QuickTime™ for Windowsia asennettavaksi *CD-ROM Lauri Luuranko* -levyltä, tarkista, että tietokoneeseesi on jo asennettu QuickTime™ for Windows versio 2.1.2 tai uudempi. Jos sitä ei ole asennettu, käynnistä *CD-ROM Lauri Luurangon* asennusohjelma uudelleen ja valitse tällä kerralla asennettavaksi myös QuickTime™ for Windows. Käynnistä tietokone uudelleen ennen *Lauri Luuranko* -ohjelman käynnistämistä.
- Joku toinen käyttäjä on saattanut poistaa tietokoneestasi QuickTime™ for Windows -ohjelman. Aja *CD-ROM Lauri Luurangon* asennusohjelma uudelleen ja asenna QuickTime™ for Windows sen avulla. Käynnistä tietokone uudelleen ennen *Lauri Luuranko* -ohjelman käynnistämistä.

Jos animaatiot näyttävät heikkolaatuisilta tai niiden toistaminen aiheuttaa tietokoneen jumitutumisen (tämä johtuu yleensä liian vanhoista näyttöajureista), tarkista seuraavat asiat:

1. Avaa Windowsin *Ohjauspaneeli*.
 - Valitse **Käynnistä**-valikon **Asetukset**-alivalikosta vaihtoehto **Ohjauspaneeli**. Jos näyttöön tulevassa valintaikkunassa on kaksi QuickTime™ -ohjauspaneelia, tee toimet 2 – 4 kummallekin niistä.
2. Kaksoisnapsauta **QuickTime™**-kuvaketta, jolloin näyttöön tulee **QuickTime™ Control Panel** -valintaikkuna.
3. Napsauta ensin **More**-painiketta ja valitse sen jälkeen **Video**-välilehti.
4. Valitse **Draw Method** -luettelosta vaihtoehto **Video Driver** ja napsauta **Apply**-painiketta.
5. Käynnistä *Lauri Luuranko* uudelleen.
6. Jos animaatioiden toisto-ongelmat jatkuvat tai jos ohjelma ei toimi lainkaan, toista vaiheet 1 – 4 ja valitse hitaampi (slower) vaihtoehto **Draw Method**-luettelosta (vaihtoehdot ovat järjestyksessä nopeimmasta hitaimpaan). Tarkista myös tietokoneesi jälleenmyyjältä, että tietokoneeseesi on asennettu uusimmat ajurit.

Jos animaatioiden ääni ei vaikuta oikein synkronoidulta tai jos sen korkeus vaikuttaa väärältä, kokeile seuraavia korjaustoimia:

1. Avaa Windowsin *Ohjauspaneeli*.
 - Valitse **Käynnistä**-valikon **Asetukset**-alivalikosta vaihtoehto **Ohjauspaneeli**. Jos näyttöön tulevassa valintaikkunassa on kaksi QuickTime™ -ohjauspaneelia, tee toimet 2 – 4 kummallekin niistä.
2. Kaksoisnapsauta **QuickTime™**-kuvaketta, jolloin näyttöön tulee **QuickTime™ Control Panel** -valintaikkuna.
3. Napsauta ensin **More**-painiketta ja sen jälkeen **Audio**-välilehteä.
4. Tarkista, että vaihtoehto **Automatic Rate Adjustment** EI OLE valittuna.
5. Napsauta **Apply**-painiketta.

4.2. Animaatioihin liittyviä ongelmia

Jos sinulla on animaatioihin liittyviä ongelmia (esimerkiksi nykivä kuva tai vääristyneet värit), voit yrittää ratkoa niitä kolmella tavalla. Kokeile näitä tapoja tässä järjestyksessä ja lopeta, kun ongelma korjaantuu:

- 4.2.1. Näytön värimäärän tarkistus.
- 4.2.2. Näyttöohjaimen kiihdytysasetusten tarkistus.
- 4.2.3. Näyttöajurin vaihtaminen.

4.2.1. Näytön värimäärän tarkistus

1. Valitse **Käynnistä**-valikon **Asetukset**-alivalikosta vaihtoehto **Ohjauspaneeli**.
2. Kaksoisnapsauta **Näyttö**-kuvaketta. Näyttöön tulee **Näyttö: ominaisuudet** -valintaikkuna. Valitse **Asetukset**-välilehti.
3. Tarkista, että *Colour Palette* -asetus on vähintään 256.
4. Jos asetus on alle 256, muuta se arvoon 256.
5. Napsauta **Käytä**-painiketta ja valitse **OK**.

Jos ongelma ei ratkea tai jos näytön värimäärä jo on 256, kokeile, auttaako, jos valitset värimääräksi yli 256.

4.2.2. Näytönohjaimen kiihdytysasetusten tarkistus

1. Jos olet kokeillut värimäärää 256 ja kaikkia sitä suurempia värimääriä eikä ongelma ratkea, napsauta **Oma tietokone** -kuvaketta hiiren kakkospainikkeella ja valitse näyttöön tulevasta valikosta vaihtoehto **Ominaisuudet**.
2. Napsauta **Ominaisuudet: Järjestelmä** -valintaikkunan **Suorituskyky**-välilehteä.
3. Napsauta **Grafiikka**-painiketta.
4. Vedä **Grafiikan lisäasetukset** -valintaikkunan **Laitteiston kiihdytys** -säädin asentoon **Ei mitään** ja napsauta sitten **OK**-painiketta.
5. Jos ongelma ratkeaa, suurena **Laitteiston kiihdytys** -asetusta, kunnes löydät mahdollisimman suuren asetuksen, jolla ongelma ei vielä ilmene.

4.2.3. Näyttöajurin vaihto

1. Valitse Windowsin **Käynnistä**-valikon **Asetukset**-alivalikosta vaihtoehto **Ohjauspaneeli**.
2. Kaksoisnapsauta **Näyttö**-kuvaketta ja napsauta sen jälkeen **Asetukset**-välilehteä.
3. Napsauta **Muuta näyttötyyppiä** -painiketta ja napsauta sitten **Sovitintyyppi**-ryhmän **Vaihda**-painiketta.
4. Valitse vaihtoehto **Näytä yhteensopivat laitteet**.
5. Tarkista, että näyttöön tulevassa luettelossa valittuna näkyvä ajuri vastaa tietokoneeseen asennettua näytönohjainta. Kysy tarvittaessa lisätietoja näytönohjaimen valmistajalta tai jälleenmyyjältä.

Jos ajuri ei ole oikea, pyydä oikea ajuri näytönohjaimen tai tietokoneen valmistajalta tai jälleenmyyjältä.

Uutta ajuria odottaessasi voit yrittää asentaa yleiskäyttöisen SVGA-näyttöajurin. Jos kuitenkin tietokoneessasi on S3-näytönohjain, älä tee näin, koska monet tällaiset ohjaimet eivät toimi yleiskäyttöisellä SVGA-ajurilla.

1. Valitse Windowsin **Käynnistä**-valikon **Asetukset**-alivalikosta vaihtoehto **Ohjauspaneeli**.
2. Kaksoisnapsauta **Näyttö**-kuvaketta ja napsauta sen jälkeen **Asetukset**-välilehteä.
3. Napsauta **Muuta näyttötyyppiä** -painiketta ja napsauta sitten **Sovitintyyppi**-ryhmän **Vaihda**-painiketta.
4. Valitse vaihtoehto **Näytä kaikki laitteet**.
5. Valitse valmistajaluettelosta vaihtoehto **(Standard display types)**.
6. Valitse **Mallit**-luetteloruudusta vaihtoehto Super VGA ja napsauta sen jälkeen **OK**-painiketta.

Jos ongelma ei ratkea, jos tietokoneessasi on S3-näytönohjain tai jos Super VGA -ajuri on jo valittuna, kokeile **Standard display adapter (VGA)** -vaihtoehtoa. Tee muuten samoin kuin Super VGA -vaihtoehtoa valittaessa, mutta valitse **Mallit**-luetteloruudusta vaihtoehto **Standard display adapter (VGA)**.

Jos ongelma ratkeaa VGA- tai SVGA-ajurin valitsemisella, ongelman aiheutti alunperin käytössä ollut näytönohjain. **Standard (VGA)** -ajuri ei tue enempää kuin 16 väriä. *Lauri Luuranko* on suunniteltu näyttämään parhaalta vähintään 256-värisessä näytössä, joten pysyvä ratkaisu ongelmaan on uusimpien ajureiden hankkiminen näytönohjainta varten. Lisätietoja uusimmista ajureista saat tietokoneesi valmistajalta tai jälleenmyyjältä.

5. ÄÄNENTOISTOON LIITTYVÄT ONGELMAT

5.1. Ääni ei kuulu

Ääniongelmiin on monia syitä. Muista, että tietokoneesi voi toistaa vain yhden äänen kerrallaan, joten jonkin toisen sovelluksen toistaessa ääntä, *Lauri Luuranko* ei voi tehdä niin. Useimmat ääntä käyttävät sovellukset osaavat "käyttäytyä hyvin" ja varaavat tietokoneen ääniominaisuudet itselleen vain toistaessaan ääniä. On kuitenkin sovelluksia, esimerkiksi eräät näytönsäästäjät, jotka varaavat itselleen ääniominaisuudet kokonaan. Jos tällainen sovellus on käytössä, se tulisi lopettaa ennen kuin käynnistät *Lauri Luuranko* -ohjelman.

Tarkista myös että kaiuttimet tai kuulokkeet on kytketty äänikorttiin eikä CD-aseman kuulokeliitäntään.

Asennusohjelma asentaa laitteeseen ohjelmia, jotka saadaan käyttöön vasta kun Windows käynnistetään uudelleen. Jos et ole käynnistänyt Windowsia asennuksen jälkeen, tee se ennen kuin yrität käyttää *Lauri Luuranko* -ohjelmaa.

Jos et kuule lainkaan ääniä käyttäessäsi *Lauri Luuranko* -ohjelmaa, voit kokeilla äänen toimivuutta seuraavasti:

1. Valitse **Käynnistä**-valikon **Asetukset**-alivalikosta vaihtoehto **Ohjauspaneeli**.
2. Kaksoisnapsauta **Äänet**-kuvaketta.
3. Napsauta ensin mitä tahansa riviä, jonka vieressä on kaiuttimen kuva, ja napsauta sitten isomman kuvakkeen vieressä olevaa nuolipainiketta (**Esikatselu**).

Jos kuulet äänet, *Lauri Luuranko* -ohjelman asennuksessa on jotain muuta vikaa. Jos et kuule ääniä, laitteeseen ei ehkä ole asennettu oikeita ääniajureita. Tarkista äänikortin valmistajalta, mitkä ajurit tulee asentaa ja kuinka vältetään ristiriitaisuudet äänikortin ja muiden lisälaitteiden asetuksissa. Jos olet ostanut äänikortin tietokoneen mukana, ota yhteyttä tietokoneen jälleenmyyjään.

Joissakin Compaqin malleissa WAV-äänien voimakkuus saattaa säätyä automaattisesti nolaksi. Tämä ongelma liittyy yleensä Creative Labs-, Ensonic- tai ESS-ääniajureihin. Ongelmaan liittyy se, että äänen ohjauspaneelissa WAV-äänien voimakkuuden säädin ei ole käytettävissä. Ongelma ratkeaa asentamalla käytössä olevalle äänikortille tarkoitettu uusien Windows 95 -ääniajuri, jonka saa tietokoneen tai äänikortin jälleenmyyjältä. Jos tietokoneessasi on Ensonic-äänikortti, voit kokeilla *CD-ROM Lauri Luuranko* -levyn *Support*-hakemistosta löytyviä Ensonic-ääniajureita.

5.2. Äänen pakkausajurit

Älä huolestu, jos saat *Lauri Luuranko* -ohjelmaa käynnistäessäsi seuraavan virheilmoituksen:

*Ääniohjelmisto on asennettu väärin tai se on poistettu käytöstä.
Lisätietoja on tämän ohjelman mukana asentuneessa LUEMINUT-tiedostossa.
Tämän ohjelman ajo loppuu nyt.*

Yritä ensin käynnistää tietokone uudelleen ja sen jälkeen käynnistää *Lauri Luuranko* uudelleen. Jos ongelma ei poistu, toimi seuraavasti:

1. Valitse **Käynnistä**-valikon **Asetukset**-alivalikosta vaihtoehto **Ohjauspaneeli**.
2. Kaksoisnapsauta **Multimedia**-kuvaketta. **Multimedia**-valintaikkuna tulee näkyviin.
3. Valitse **Lisäasetukset**-välilehti, napsauta sitten **+**-merkkiä äänen pakkausajurien oikealla puolella.
4. Kaksoisnapsauta luettelon ensimmäistä pakkausajuria, jotta saat näkyviin sen **Asetukset**-valintaikkunan.
5. Varmista, että vaihtoehto **Käytä tätä äänisignaalin pakkauksenhallintaa** on valittuna. Jos se ei ole, valitse se napsauttamalla sitä. Napsauta lopuksi **Käytä**-painiketta.
6. Toista yllä oleva menettely jokaiselle äänen pakkausajurille.
7. Asenna *CD-ROM Lauri Luuranko* uudelleen.
8. Käynnistä tietokone uudelleen, ennen kuin yrität käyttää *Lauri Luuranko* -ohjelmaa.

Käytettäessä *Lauri Luuranko* -ohjelmaa ilman oikeita äänen pakkausajureita voi esiintyä seuraavia ongelmia:

- *Lauri Luuranko* -ohjelmaa käynnistettäessä virheilmoitus äänen pakkausajureista (ADPCM)
- *Lauri Luuranko* -ohjelman äänentoisto on epäselvää
- Normaalialta nopeampi äänentoisto joissakin *Lauri Luuranko* -ohjelman osissa

Voit yrittää poistaa nämä ongelmat seuraavasti:

1. Valitse **Käynnistä**-valikon **Asetukset**-alivalikosta vaihtoehto **Ohjauspaneeli**.
2. Napsauta **Lisää/poista sovellus** -kuvaketta. **Ominaisuudet: Lisää/poista sovellus** -valintaikkuna tulee näkyviin.
3. Valitse **Windows Asennus** -välilehti.
4. Jos **Äänisignaalin pakkaus** ei ole valittuna, valitse se napsauttamalla ruutua ja napsauta **OK**-painiketta. Seuraa näytölle tulevia ohjeita.
5. Jos **Äänisignaalin pakkaus** on valittuna, napsauta ruutua poistaaksesi valinnan. Napsauta **OK**-painiketta ja seuraa näytölle tulevia ohjeita. Tee sitten sama uudelleen ja valitse **Äänisignaalin pakkaus**. Tämä menettely varmistaa, että Windows 95 asentaa uusimmat äänenpakkausajurit eikä vain luule niiden olevan asennettuina.

Jos tämä ei auta, toimi seuraavasti (näiden toimien tekeminen edellyttää, että käytössäsi on Windows 95 CD-levy):

1. Käynnistä Windows uudelleen MS-DOS-tilassa.
2. Siirry DOSin kehotteessa hakemistoon `Windows\system`.
3. Poista tiedostot `MSACM.*` ja `MSADPCM.ACM` ja siirry hakemistoon `windows\sysbckup`.
4. Poista tiedostot `MSACM.*` ja `MSADPCM.ACM` (jos niitä on tässä hakemistossa).
5. Kirjoita `Exit` ja paina **Enter**. Windows palaa näyttöön.
6. Aseta Windows 95 CD-levy tietokoneesi CD-asemaan ja sulje automaattisesti käynnistyvä Windows 95 -asennusohjelma).
7. Siirry MS-DOS-kehotteeseen ja anna komento:

```
cd c:\windows\system
```

ja (tässä d on CD-asemasi tunnus):

```
extract d:\win95\win95_08.cab msacm.*
```

Anna sitten komento:

```
cd c:\Windows\sysbckup
```

ja:

```
extract d:\win95\win95_08.cab msacm.*
```

Käynnistä lopuksi tietokone ja *Lauri Luuranko* uudelleen.

5.3. Ääni on vääristynyt tai säröinen

Säröiseen tai vääristyneeseen ääneen on useita syitä. Todennäköisin selitys on se, että kaiuttimet eivät ole riittävän korkealaatuiset. Paristokäyttöisten kaiuttimien ääni vääristyy paristojen ollessa loppumaisillaan. Huomaa myös, että kaikki kaiuttimet eivät pysty toistamaan matalia ääniä kunnolla. Jos ääni katkeilee, se saattaa johtua siitä, että tietokoneessa ei ole tarpeeksi muistia. Katso tässä tapauksessa ohjeita kohdasta **6.**, "Muisti ei riitä tai ohjelma toimii hitaasti".

Joissakin äänikorteissa on mahdollista asettaa SEKÄ äänen voimakkuus ETTÄ äänen sävy. Aseta äänen

sävynsäätö keskiasentoon ja voimakkuus 80 - 100 %:iin maksimista. Näiden asetusten pitäisi antaa puhdas vääristymätön ääni. Katso ohjeet äänikortin käsikirjoista.

Aktiiviset omalla sähköverkkoliitännällä varustetut kaiuttimet ovat parhaat. Kaiuttimet tulisi sijoittaa näytön molemmille puolille. Sijoita kaiuttimet niin etäälle näytöstä, että niiden magneetit eivät vääristä kuvaa.

Jos laitteistosi CD-asema ei ole MPC-yhteensopiva, äänet saattavat kuulua huonosti tai katkonaisina. Tarkista CD-aseman käsikirjasta, että CD-asema on vähintään kaksinkertaisen nopeuden asema.

5.4. Ääni kuuluu liian hiljaa

Varmista, että äänen voimakkuus on säädetty riittävän suureksi. Tarkista äänikortin, kaiuttimien tai kuulokkeiden ja äänikorttia ohjaavien ohjelmistojen äänen voimakkuussäätö. Jos ohjelmassa tai kaiuttimessa on vaimennuspainike, tarkista, että se ei ole käytössä.

Jos äänen voimakkuus on säädetty riittävän suureksi, kokeile, kuuluuko ääni toisilla kaiuttimilla tai kuulokkeilla.

6. MUISTI EI RIITÄ TAI OHJELMA TOIMII HITAASTI

Tämä tuote käyttää paljon muistia pystyäkseen näyttämään korkeatasoisesti kuvat ja animaatiot. Jos muistia ei ole tarpeeksi, se toimii hyvin hitaasti tai ilmoittaa, että muisti ei riitä. Yritä seuraavia keinoja parantaaksesi nopeutta:

1. Jos tietokoneesi Järjestelmän laitehallinnassa ei näy CD-aseman kuvaketta (**Ohjauspaneeli/Järjestelmä/Laitehallinta**-välilehti), määritä Windowsin levyvälimuistia ohjaava SMARTDRV-asetus enintään arvoon 512 kt.
2. Sulje muut ohjelmat mukaan lukien tarpeettomat DOSin muistinvaraiset apuohjelmat (TSR-ohjelmat).
3. Jos *Lauri Luuranko* toimii vieläkin hitaasti, valitse sen **Tietoja tästä levystä** -kuvake ja ota äänet pois käytöstä valitsemalla vaihtoehto **Selotusvalinnat** ja (Automaattinen selotus) **Ei käytössä**.
4. Tarkista, että tietokoneessasi on vähintään 16 megatavua muistia. Saat muistin määrän selville napsauttamalla **Oma tietokone** -kuvaketta hiiren kakkospainikkeella ja valitsemalla avautuvasta valikosta vaihtoehdon **Ominaisuudet**. Jos muistia on alle 16 megatavua, asenna lisää muistia.
5. Varmista, että tietokoneessasi on vähintään 26 megatavua vapaata kiintolevytilaa.
6. Jos näyttöajuri on tilassa, jossa se näyttää yli 256 väriä (8 bittiä), vaihda ajurin 256 värin tilaan. Ohjeet tämän tekemiseksi ovat tämän LUEMINUT-tiedoston kohdassa **3**, "Yleistä näytöistä".
7. Jos tietokoneen käyttöjärjestelmä on DOS 6.0 tai uudempi, voit käyttää MEMMAKER-komentoa tietokoneen muistin käytön optimointiin. Kun vastaat No kysymykseen "Do you use any programs that need Expanded Memory?", MEMMAKER vapauttaa tietokoneen perusmuistia käyttämällä NOEMS valitsinta CONFIG.SYS -tiedoston EMM386 -rivillä. Lisätietoja MEMMAKER-komennon käytöstä saat Windowsin ja DOSin käsikirjoista.
8. Käytä sopivaa apuohjelmaa kiintolevyn eheyttämiseksi. Tähän tarkoitukseen on saatavana useita työkaluohjelmia. DOS:in versiosta 6.0 (ja sitä uudemmissa) levyn eheytyksen voi tehdä "DEFRAG"-komennolla komentoriviltä.

7. TULOSTUS

Lauri Luuranko -ohjelman näyttöjen tulostaminen saattaa joillakin kirjoittimilla kestää useita minutteja. Tulosteiden laatu ei ehkä vastaa sitä, miltä kuvat näyttävät näytöllä. Tämä johtuu kirjoittimen ja näytön tarkkuuseroista ja siitä, että kirjoitin ei ehkä kykene toistamaan kunnolla kaikkia kuvan värejä.

Jos et ole tyytyväinen tulostukseen suoraan ohjelmasta, kopioi haluamasi ruutu Windowsin Leikepöydälle ja liitä se sieltä esimerkiksi tekstin- tai kuvankäsittelyohjelmaan ja tulosta se sieltä käsin.

Pääset muuttamaan kirjoittimen asetuksia *Lauri Luuranko* -ohjelman ohjausvalikosta, jonka saat näkyviin napsauttamalla **Kirjoitinasetukset**-painiketta **Tulostus ja kopiointi** -valintaikkunassa. Näkyviin tulee tällöin Windowsin **Kirjoittimen asetukset** -valintaikkuna (**Huomautus: Kirjoittimen asetukset** -valintaikkunan toiminta selitetään Windowsin käsikirjoissa ja ohjeissa).

Eräät matriisikirjoittimet eivät tulosta kuvia kunnolla jos tulostuksen laatuasetus on "Matala / Nopea". Jos käytössäsi on tällainen kirjoitin, muuta asetus arvoon "Korkea / Hidas". Matriisikirjoittimella tulostettaessa myös tulosteen mittasuhteet saattavat olla väärät. Tällöin on tarkistettava, että tulostustarkkuus on sama pysty- ja vaakasuunnassa.

Lauri Luuranko -ohjelman kuvat ovat melko suuria. Niiden tulostaminen tai kopioiminen saattaa epäonnistua, jos muistia on käytettävissä riittämättömästi. Tässä tapauksessa seuraa kohdan 6, "Muisti ei riitä tai ohjelma toimii hitaasti" ohjeita ja yritä uudelleen.

Tulostuksessa voi olla esimerkiksi seuraavanlaisia ongelmia:

- Tulostuu-viestin jälkeen ei tulostu mitään
- Tulostusjälki on heikkolaatuinen
- Tulostuu tyhjiä papereita

Voit yrittää ratkaista näitä ongelmia seuraavilla tavoilla:

1. Yritä tulostaa bittikarttakuvia jostakin toisesta sovelluksesta. Tarkista myös, että kirjoittimesi on käytössä oikea kirjoitinajuri.
2. Kokeile tulostaa käyttämällä erilaisia kirjoittimen tulostustarkkuusasetuksia. Vaihtoehdot vaihtelevat kirjoitinkohtaisesti.

Asenna kirjoitin uudelleen valitsemalla **Käynnistä**-valikon **Asetukset**-alivalikosta vaihtoehto **Kirjoittimet**, kaksoisnapsauttamalla **Lisää kirjoitin** -kuvaketta ja noudattamalla näyttöön tulevia ohjeita.

Copyright © 1997, Dorling Kindersley
18.9.1997

Käännöksen Copyright © 1998, Helsinki Media Company
27.10.1998

Microsoft® ja Windows® ovat Microsoftin rekisteröityjä tavaramerkkejä Yhdysvalloissa ja monissa muissa valtioissa.